

Jaarverslag Stichting Meldpunt Misbruik in kerkelijke relaties

2021

1. Van het bestuur	3
2. Seksueel misbruik en de rol van de omgeving	4
3. Wat heeft het Meldpunt Misbruik bereikt?	5
4. Het Meldpunt Misbruik en de media	6
5. De cijfers spreken	7
6. Toekomstplannen	7
7. Financieel overzicht	8

Stichting Meldpunt Misbruik in Kerkelijke Relaties is een initiatief van de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt, de Nederlands Gereformeerde Kerken, de Hersteld Hervormde Kerk en de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland.

Contactgegevens:

I: www.meldpuntmisbruik.nl

E: info@meldpuntmisbruik.nl

M: Vertrouwenspersoon: 06 81 08 01 17

Communicatie & preventie: 06 20 05 44 52

1. Van het bestuur

Voor een ieder was het jaar 2021 opnieuw een jaar met uitdagingen door de coronapandemie. Als bestuur zijn wij trots op onze medewerkers en trainers, die ook in het afgelopen jaar een grote flexibiliteit en creativiteit hebben laten zien door veel activiteiten ook online aan te bieden en de werkzaamheden van het meldpunt op alle fronten te laten doordraaien. Gelukkig kon de jaarlijkse toerustingsdag voor vertrouwenspersonen wel in een fysieke bijeenkomst plaatsvinden. Onze dank is groot voor de gaven, talenten en doorzettingsvermogen van met name de vaste medewerkers van het meldpunt: de vertrouwenspersoon van het Meldpunt Misbruik is mevrouw C. de Ruyter. Zij begeleidt slachtoffers en adviseert kerken en vertrouwenspersonen. Daarnaast verzorgt zij gastlessen bij verschillende opleidingen. Mevrouw I. van Dongen is coördinator en communicatieadviseur. Zij coördineert de trainingen, onderhoudt contacten met o.a. de gemeentebegeleiders en met andere kerkelijke meldpunten. Het afgelopen jaar hebben we gebruik kunnen maken van een aantal trainers die trainingen verzorgden voor vertrouwenspersonen: onze dank gaat uit naar mevrouw G. Kooij, Mevrouw M.Hagendijk en de heer R. Reinders.

Bestuurssamenstelling

De vijf kerken die zijn aangesloten bij het Meldpunt Misbruik zijn vertegenwoordigd in het bestuur. Het afgelopen jaar heeft er een wisseling plaats gevonden voor de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt: Voorzitter Ds. S.W. de Boer heeft afscheid genomen. Onze dankbaarheid is groot voor alles wat hij voor het meldpunt heeft mogen betekenen. Sinds november 2021 heeft het bestuur Ds. H. Offereins mogen verwelkomen. Het bestuur wenst de heer Offereins veel zegen en plezier in het werk. Penningmeester de heer H.W. Hartman is de vertegenwoordiger van de Nederlands Gereformeerde Kerken. Secretaris mevrouw A.M. van Dijk-Toorman zit namens de Christelijke Gereformeerde Kerken in het bestuur. Vanuit de Hersteld Hervormde Kerk is ds. P.C. Hoek lid van het bestuur. Vanuit de voortgezette Gereformeerde Kerken completeert ds. A. van Harten-Tip het bestuur.

Ook de bestuursvergaderingen werden gedurende het jaar 2021 online gehouden. Er is gekozen voor een hogere frequentie van vergaderen, om de onderlinge ontmoeting (ook met de medewerkers) meer aandacht te kunnen geven. In het jaar dat voor ons ligt hopen we elkaar weer regelmatig fysiek te ontmoeten.

Voor de financiële verantwoording van het jaar 2021 kunt u paragraaf 7, pagina 8 raadplegen: Financieel overzicht.

We bidden onze God of Hij medewerkers en bestuur kracht, zegen en gezondheid wil geven bij hun werk.

2. Seksueel misbruik en de rol van de omgeving

Bij seksueel misbruik zijn er altijd drie actoren ofwel drie partijen betrokken: dader, slachtoffer en omgeving. Veel aandacht gaat uit naar de rol van dader en slachtoffer. Minder bekend is dat de omgeving ook altijd een rol van betekenis speelt. Uit onderzoek blijkt dat slachtoffers vaker last dan gemak hebben van de omgeving. Een primaire reactie van de omgeving kan nogal eens zijn: terugtrekken, luisteren vanuit angst voor de consequenties, wegstijgen, bagatelliseren, verwijten richting slachtoffer. Slachtoffers omschrijven een ontkennende of wegstijgende reactie wel eens als 'nog erger dan het misbruik zelf'. Ze hebben het gevoel opnieuw misbruikt te worden, opnieuw gaan mensen over hun grenzen heen en opnieuw worden ze niet gehoord.

Effect van de media

Tot nu toe is veel aandacht voor misstanden op het gebied van seksualiteit en (on)veiligheid aan het licht gekomen doordat slachtoffers gingen praten. Denk aan #Me Too en meer recent de onthullingen bij The Voice e.a. Bij het Meldpunt Misbruik zien we het effect van deze media aandacht terug in het aantal meldingen. Ook de cijfers in het meerjaren overzicht (zie pagina 7) laten dit beeld zien. In 2017 (het jaar van de #Me Too) is een opvallende piek in het aantal meldingen zichtbaar. Na de onthullingen bij The Voice (begin 2022) en alle media aandacht voor seksueel misbruik nemen we in diezelfde periode een significante stijging van het aantal adviesvragen waar.

Een veilige omgeving

Wat betekent dit? We hebben er geen onderzoek naar gedaan. We kunnen er hoogstens naar gissen. Een voor de hand liggende conclusie is dat slachtoffers veel bevestiging vanuit de omgeving nodig hebben. Zij willen horen van andere slachtoffers of mensen uit de omgeving dat wat zij meegemaakt hebben echt ontoelaatbaar is. Pas als de omgeving het grensoverschrijdende gedrag onomwonden (via social media b.v.) afkeurt durven zij hun verhaal te vertellen.

Slachtoffers hebben veiligheid nodig om hun verhaal te vertellen. Veel slachtoffers voelen zich schuldig, verantwoordelijk zelfs voor dat wat er gebeurd is. Ze steken zichzelf regelmatig een dolk in de rug: 'Ik had duidelijker moeten zijn', 'Ik had weg moeten lopen', 'Ik had toch kunnen weten dat het hierop uit zou lopen'. Al deze gedachten en zelfbeschuldigingen zijn niet helpend om over het misbruik te spreken. Slachtoffers hebben een omgeving nodig die hen 'ontschuldigt'.

De openheid in de media heeft ook een keerzijde: We constateren eveneens dat de heftige commotie ontregelend werkt voor slachtoffers van met name ernstig seksueel misbruik. Een ander risico is dat uit angst voor de publieke veroordeling het misbruik opnieuw onder de radar blijft. Zowel dader als slachtoffer durven uit angst voor een heftige veroordeling er niet mee naar buiten te komen.

Openheid als preventiemiddel

'Juist het zichtbaar worden van seksueel misbruik is de krachtigste vorm van preventie en als het eenmaal gebeurd is, speelt het de belangrijkste rol in het voorkomen van herhaling.' Citaat uit: Dicht bij huis, Iva Bicanic en Richard Korver.

Openheid geven over misstanden in de kerk vraagt om moedige mensen. Het vraagt moed van het slachtoffer om te spreken en moed van de omgeving om te luisteren! Het vraagt moed van de luisteraar als hij zich realiseert dat er mogelijk consequenties aan dit verhaal verbonden zijn. Deze tekst kan je moed geven: 'God heeft ons niet een geest van lafhartigheid gegeven, maar van liefde, kracht en bezonnenheid' (2 Tim. 1:7,8)

Wat die bezonnenheid betreft: het slachtoffer heeft vaak een eigen tempo dat nogal kan verschillen van dat van de omgeving. Volg, indien mogelijk, het tempo van het slachtoffer en ga niet opnieuw over haar of zijn grenzen heen.

3. Wat heeft het Meldpunt Misbruik bereikt?

We zijn dankbaar dat in 2021:

- slachtoffers en/of hun omgeving het Meldpunt Misbruik hebben ingeschakeld voor steun en advies;
- meerdere kerkenraden een beroep konden doen op gemeentebegeleiders;
- het aantal vertrouwenspersonen in de kerken is gegroeid van 744 naar 778;
- negen keer de training (deels digitaal) aan in totaal 106 vertrouwenspersonen is gegeven;
- de jaarlijkse toerustingdag voor vertrouwenspersonen, ondanks coronamaatregelen, fysiek kon plaatsvinden;
- contacten onderhouden zijn met de kerkelijke meldpunten SMPR (Protestante Kerken in Nederland e.a.), Stichting Evangelisch Meldpunt SEM, het Meldpunt van de Gereformeerde Gemeenten en het Reformatorisch Meldpunt 'Ik meld het'
- de website Veiligekerk.nl functioneert en het project inmiddels is ondergebracht in de Stichting Veilige Kerk;
- het Meldpunt aan een groot aantal kerken advies en begeleiding heeft gegeven bij het uitvoeren van de stappen uit het Stappenplan Veilige Kerk;
- aandacht in de media is geweest voor (de ernstige gevolgen van) seksueel misbruik.

Advies en ondersteuning slachtoffers

Bij het Meldpunt Misbruik bieden we een luisterend oor en begeleiden we slachtoffers bij het maken van een keus om het misbruik te melden, een klacht in te dienen of politie / justitie in te schakelen. Het slachtoffer heeft vaak tijd nodig om te ontdekken wat het met haar / zijn verhaal wil. Het Meldpunt Misbruik begeleidt ook steungevers uit de omgeving van slachtoffers die hen bijstaan bij het maken van afwegingen en stappen die gezet kunnen worden.

Advies en ondersteuning kerken

De kerk heeft verantwoordelijkheden voor het gedrag van functionarissen die door haar zijn aangesteld. Bij een melding van seksueel misbruik zal de kerk het protocol moeten volgen. Het Meldpunt Misbruik begeleidt kerken daarbij en adviseert hen, indien noodzakelijk, een gemeentebegeleider in te schakelen.

Veel adviesvragen bij het Meldpunt Misbruik hebben betrekking op situaties van incest of misbruik tussen gemeenteleden onderling waar geen kerkelijke functionaris bij betrokken is.

Kerken kunnen niet de verantwoordelijkheid dragen voor wat er mis gaat in gezinnen of tussen gemeenteleden onderling. Toch heeft de kerk ook dan een eigen rol in het erkennen, eventueel verwijzen en pastoraal begeleiden van alle betrokkenen bij het misbruik. 'De kerk een veilige plaats' heeft ook betrekking op veiligheid in gezinnen van de kerk.

Ondersteuning door gemeentebegeleiding

In 2021 hebben diverse gemeenten ondersteuning ontvangen van één van de bij het Meldpunt Misbruik aangesloten gemeentebegeleiders. Deze begeleiding kan bestaan uit enkele telefonische adviezen tot aan langer durende begeleiding van enkele maanden.

Vertrouwenspersonen

Nog altijd neemt het aantal vertrouwenspersonen in de kerken toe. Meldden we in 2020 een aantal van 744 personen, in 2021 is dat aantal licht gegroeid naar 778 vertrouwenspersonen.

Vertrouwenspersonen hebben een belangrijke rol in de kerken. Zij zijn, naast eerste aanspreekpunt een belangrijke schakel in het preventiebeleid van de kerken. Regelmatig biedt het Meldpunt Misbruik ondersteuning en advies aan vertrouwenspersonen. Wij zijn trots op deze vrijwilligers die zo moedig zijn zich in te zetten voor een veilige kerk!

Scholing en toerusting

Het belang van scholing voor vertrouwenspersonen wordt steeds meer ingezien. In 2021 zijn 106 vertrouwenspersonen getraind. De trainingen bij het Meldpunt Misbruik worden gevolgd door vertrouwenspersonen uit diverse kerkgenootschappen. In de training leren vertrouwenspersonen hun eigen onafhankelijke positie in te nemen in het geheel van de kerkelijke structuur. Er worden cases nagespeeld, informatie gegeven over seksueel misbruik en de gevolgen hiervan. De training wordt afgesloten met een eindopdracht die bestaat uit de presentatie van een preventieplan.

Jaarlijks organiseert het Meldpunt Misbruik de Toerustingsdag voor vertrouwenspersonen. In 2021 was tot op het laatst niet duidelijk of en hoe de Toerustingsdag door kon gaan vanwege de maatregelen rondom het coronavirus. We zijn blij dat we, weliswaar in afgeslankte vorm, toch een fysieke bijeenkomst konden organiseren.

Het thema was: 'Horen, zien en spreken' en onder deze titel verzorgde Almatine Leene, theoloog en ervaringsdeskundige een lezing. Programma en lezing zijn terug te zien op onze website:

<https://meldpuntmisbruik.nl/toerustingsdag-2021/>

Samenwerking meldpunten

Samen met de coördinatoren van de kerkelijke meldpunten SMPR, SEM verzorgt het Meldpunt Misbruik de website www.veiligekerkerk.nl. Deze website is een platform met informatie en preventiemateriaal voor alle kerkelijke denominaties.

Het project veiligekerkerk.nl bestaat naast de website uit een klankbordgroep vanuit diverse (christelijke) denominaties en onderwijsinstellingen en een comité van aanbeveling. Begin 2022 is de stichting Veilige Kerk opgericht. Hiermee heeft het project een bredere basis gekregen.

4. Het Meldpunt Misbruik en de media

Het Meldpunt Misbruik hecht aan openheid en transparantie. In 2021 heeft het Meldpunt Misbruik meegewerkt aan meerdere artikelen in diverse media, zoals:

Als het slachtoffer de zondebok wordt, artikel in 'Onderweg'

In maart verschijnt dit artikel in het Magazine 'Onderweg': Als misbruik openbaar wordt, komt de kerk in een crisis terecht. Er wordt intensief gezocht om weer uit deze crisis te komen. Een reflex kan zijn het aanwijzen van 'schuldigen' aan deze crisis. Het slachtoffer is zomaar de zondebok...

Het belang van VOG's voor kerkelijke functionarissen

In dit artikel in het Nederlands Dagblad van 22 oktober wordt aandacht gevraagd voor het belang van het aanvragen van VOG's voor kerkelijke functionarissen.

Toerustingsdag 'Horen zien en spreken'

Het Reformatorisch Dagblad publiceert op 6 november een verslag van de jaarlijkse Toerustingsdag voor vertrouwenspersonen.

Vertrouwenspersoon op de kerkvloer

In dit artikel dat in november verschijnt in het Ambtelijk Contact van de CGK belicht het Meldpunt Misbruik de praktijk van de vertrouwenspersoon op de kerkvloer, inclusief een aantal cases.

5. De cijfers spreken

	Klacht	Melding	Signaal	Advies	Totaal
2017	3	11	6	81	101
2018	1	11	6	61	79
2019	0	13	5	47	65
2020	1	8	3	40	52
2021	0	12	5	34	51

Algemeen

Seksueel misbruik is een 'paraplubegrip' voor verschillende vormen van ongewenst seksueel contact. Het kan daarbij gaan om aanrakingen, seksueel geweld, seksuele intimidatie, aanranding, verkrachting, maar ook om seksueel getinte berichtjes en filmpjes via social media, app of e-mails (sexting). Seksueel misbruik gaat over alle vormen van seksuele grensoverschrijding. Wij registreren, onafhankelijk van de ernst, de aard en de omvang van de seksuele grensoverschrijding in vier categorieën: klacht, melding, signaal en advies.

Verklaring van de categorieën

Klacht: een klager dient onder begeleiding van het Meldpunt Misbruik een klacht in bij de klachtencommissie.

Melding: er wordt misbruik gemeld waarbij een kerkelijke functionaris als aangeklaagde is betrokken.

Signaal: er is sprake van een situatie die mogelijk gevaar op kan leveren voor de veiligheid in de gemeente. Er zijn geen feiten die duiden op misbruik.

Advies: Er is sprake van misbruik waarbij geen kerkelijk functionaris als aangeklaagde is betrokken maar dat wel plaats vindt in de kerkelijke context, b.v. incest in een gezin dat lid is van een gemeente, grensoverschrijdend gedrag tussen gemeenteleden. Ook kan het een doorverwijzing betreffen naar hulpverleningsorganisaties of één van de andere kerkelijke meldpunten.

6. Toekomstplannen

Laat het recht stromen als water, en de gerechtigheid als een altijd voortvloeiende beek.

Amos 5 vers 24

Recht doen is een essentiële opdracht van de kerk. Zoals stromend water van levensbelang is voor elk levend wezen, zo is recht doen van wezenlijk belang voor kerk-zijn.

Macht en onmacht bij seksueel misbruik

Met dit thema hopen we in het najaar 2022 een Toerustingsdag te organiseren voor vertrouwenspersonen die in de kerken zijn aangesteld. Macht en onmacht spelen een grote rol bij seksueel misbruik. Spelen machtssystemen een rol in de kerk en zo ja, welke? Hoe herken je die en hoe voorkom je misbruik van bijbelteksten en gebed in de kerk? Recht zoeken en rechtspreken is heilzaam voor alle betrokkenen.

Toerusting vertrouwenspersonen

In 2022 bieden we opnieuw de training voor vertrouwenspersonen aan. Zowel in het voorjaar als het najaar is op diverse locaties een training te volgen. Voor deze trainingen is grote belangstelling. We blijven vertrouwenspersonen ondersteunen bij het implementeren van het Stappenplan Veilige Kerk. We stimuleren initiatieven die leiden tot het aanvragen van de Verklaring Omtrent Gedrag voor vrijwilligers en betaalde krachten in de kerken.

Veilige kerk

We blijven onze samenwerking met Veilige Kerk voortzetten. Begin 2022 is de stichting opgericht en het bestuur geïnstalleerd. We hopen vanuit deze samenwerking nieuwe activiteiten te ontplooiën.

7. Financieel overzicht 2021

Kosten

Personeel	€ 45.655,19
Onkosten	€ 404,04
Bijeenkomsten	€ 998,00
Allerlei	€ 5.129,92
Bankkosten	€ 119,36

Overschot 2021 € 4.766,91

Totaal € 57.073,42

Vermogen op 1 januari 2021 € 80.340,87

Overschot 2021 € 4.766,91

Saldo 31 december 2021 € 85.107,78

Baten

Bijdrage CGK	€ 9.912,14
Bijdrage GKV	€ 15.446,34
Bijdrage NGK	€ 4.578,00
Bijdrage HHK	€ 8.414,84
Bijdrage VGK	€ 280,14
Bijdrage GG Kampen	€ 219,80
Cursussen	€ 17.734,20
Diverse giften	€ 487,96

€ 57.073,42